

Spiritualita jógového hnutí v Čechách.

Praha, FF UK 2006, 123 stran.

Práce sestává ze čtyř částí. V první části se autorka věnuje vymezení spirituality, důraz přitom klade na historický a kulturní kontext jejich definic. Dospívá k závěru, že spiritualita je „osobní zkušenost s tím, co nás přesahuje, co je transcendentní a co nám poskytuje prostor pro pohyb ducha – v rovině niternosti, meditací, duchovních prožitků“ (str. 14). V této části autorka rovněž poukazuje na důležitý aspekt mezipohlavních rozdílů; jóga umožňuje ženám jít spirituální cestou v západní kultuře spíše než některá tradiční učení (zejména křesťanství).

Druhá část je věnována historii jógy a popisu jejích hlavních směrů v Indii. Třetí část navazuje na část předchozí přehledem šíření jógy v Čechách a představením jejich nejvýznamnějších učitelů. Jde o čtivě napsané a informativní kapitoly, které jsou založeny na studiu literatury a na osobních zkušenostech s pěstováním jógy v některých českých školách. Jejich drobným nedostatkem je – podle mého soudu – skon autorky občas nekriticky pracovat s textem. Například na str. 30-31 dává do přímé souvislosti “náhradu metafyziky hmoty za metafyziku nitra” s Inglehartem postulovanou směnou materialistických a postmaterialistických hodnot v západních společnostech. Autorka – a patrně i citovaný Sheldrake – přehlédli, že se Inglehartova sporná distinkce této problematiky vůbec netýká. *Prosím autorku, aby se v diskusi k tomuto bodu vyjádřila.* Jinde (str. 86) nekriticky přejímá tvrzení, že Buddha, Ježíš a Sókratés „(v)ěděli, že existuje zvláštní druh pravdy, tzv. žitá pravda, kterou lze sdělit a vyjádřit jedině skrze světlo, vyzařující z jejich života“ (Skolimowski, 2001, 326). Patrně si nepoložila otázku, jak může jakýsi pan Skolimowski něco takového vůbec vědět.

Čtvrtá kapitola uvádí výsledky orientační dotazníkové studie. Posoudit tuto část je obtížné, neboť předchozí části nevedou k teoretickému vymezení spirituality jogínů, spíše působí dojem, že je autorka přesvědčena o tom, že jde o dimenze empirickému zkoumání nepřístupné. V této studii byl zadán souboru 124 jogínů Pražský dotazník spirituality. Tento dotazník je zčásti v souladu s autorčino obecnou definicí spirituality coby osobní zkušenosti s něčím, co nás přesahuje. Data byla podrobena analýze rozptylu. Výsledky analýzy ukazují na některé rozdíly v souvislosti s věkem a patrně i s typem provozované jógy. Není jasné,

proč autorka nezkoumala vztahy mezi škálami a věkem pomocí korelací a proč ve druhé analýze (zaměření jógy) neprovedla kontrolu věku (například pomocí ANCOVA). Takto jsou výsledky víceznačné. *Bylo by žádoucí, aby nás autorka při obhajobě seznámila s výsledky analýz současného vlivu obou proměnných.*

Studii chybí kontrolní vzorek. Takto nelze případné rozdíly mezi pohlavími ani věkovými skupinami vůbec dávat do vztahu se skutečností, že jde o studenty a provozovatele jógy. Výsledky řady výzkumů ukazují, že ženy a starší lidé inklinují k transcendentním hodnotám více než muži a lidé mladší. Pokud by tomu tak bylo na celém světě, byla by relevantní otázka, zda a jaké procento variance v dimenzích spirituality procesy enkulturace vůbec vysvětlují. Takové kladení otázek by umožnilo zkoumání vlivu jógové tradice na spiritualitu v Čechách v širší perspektivě. *Pro diskusi prosím autorku, aby se zamyslela nad faktory, které ovlivňují vývoj spirituality, případně i se zřetelem na rozdíly mezi pohlavími.*

Práce je jako celek napsána velmi kultivovaně a čtivě a ačkoli jsou pro mě občas v ní presentované myšlenky sporné a nepřesvědčivé, cením si vysoce autorčina zájmu o tyto základní otázky. To, že jsem – coby oponent – zdůraznil spíše její slabší stránky, neznamená, že tyto převažují.

Práci doporučuji k obhajobě

Dr. Karel Hnilica
katedra kulturologie FF UK